

MICHELLE MARLY

Maria Callas

A DÍVA

MICHELLE MARLY

Maria
Callas
A DÍVA

KOSSUTH KIADÓ

A kiadás alapja
Michelle Marly: *Die Diva. Maria Callas – die größte
Sängerin ihrer Zeit und das Drama ihrer Liebe*
Aufbau Verlag GmbH & Co. KG, Berlin 2020

FORDÍTOTTA
Várnai Péter

SZERKESZTETTE
Tóth Emese

BORÍTÓTERV ÉS GRAFIKA
www.buerosued.de

ISBN 978-963-544-234-8

Minden jog fenntartva

© Aufbau Verlag GmbH & Co. KG, Berlin 2020
(Published with Aufbau Taschenbuch; „Aufbau Taschenbuch”
is a trademark of Aufbau Verlag GmbH & Co. KG)

© Kossuth Kiadó 2020
© Hungarian translation Várnai Péter 2020

„Tisztán éltem, híven szerettem.”

Giacomo Puccini Tosca című operájából

1. FEJEZET

Velence, 1957. szeptember 3.

– Nagyon örülök, hogy hátat fordítottál a nyirkos Edinburghnak, és eljöttél a kis ünnepségemre – mondta Elsa, és üdvözlésképpen dús keblére vonta a barátnőjét, Maria Callast. A gyöngyökkel kirakott, aranylón csillogó dózsésapka – valószínűleg egy eredeti darab a XVI. századból vagy még korábról – kissé félrecsúszott Elsa fején. – Ma este te vagy itt a főszereplő.

„A kis ünnepség” Elsa Maxwell őszi bálját jelentette, a Velencei Filmfesztivál csúcspontját, amelyen mindenki megjelent az elegáns Hotel Danieliben, akinek rangja és neve volt. Mariának nem kellett körbenéznie ahhoz, hogy tudja, a reneszánsz teremben hollywoodi hírességek, a pénzarisztokrácia tagjai és valóban kékvérű hercegek, hercegnők veszik körül. Mégsem fér kétség hozzá, hogy ő itt a leghíresebb személy: a *diva assoluta*. Egy szoprán énekesnő, akinek a nevét mindenki ismeri, még azok is, akiket nem érdekelnek az operák. A világ legismertebb

asszonya, harmincnégy éves, vonzó, vagyonos, valószínűleg a karrierje csúcsán jár, bár a mennyekig még nem jutott fel.

Már hetvennegyedik évében járó, molett barátnője társasági tudósító. Újságíróként Elsa Maxwell dönt a szórakoztatóipar és a felső tízezer leendő nagyságainak felemelkedéséről és bukásáról. Ugyanúgy otthon van Európában, mint az Amerikai Egyesült Államokban. Rendezvényeket szervez a lóversenyektől kezdve a vitorlás körutakon át a partikig, romantikus és üzleti kapcsolatokat hoz össze. Nem az az ember, akinek a meghívására nemet mondanak azok, akiknek fontos a karrierjük. Maria Callas mégsem csak azért jött el ide ma este, hogy a jelenlétével tündököljön: valóban őszintén hálás volt azért, mert lehetőséget kapott arra, hogy elmeneküljön a skóciai szemerkélő esőből.

Megerőltető nyara volt. A fárasztó fellépései mellett társadalmi kötelezettségek egész sorának is eleget kellett tennie, és már több hete az összeomlás szélére jutott. Noha az orvosa határozottan ellenezte, Maria a milánói Scala együttesével mégis elutazott a rangos Edingburghi Fesztiválra. Skóciában diadalt aratott – és minden nappal rosszabbul érezte magát. Négy estén át kitartott, óriási megkönnyebbülésére a hangja nem hagyta cserben. Amikor azonban váratlanul egy ötödik előadásra is kijelölték, lemondta a fellépést. Nemcsak azért, mert egyszeriben hidegrázás, heves fejfájás és keringési zavarok kínozták: az új időponttal Elsa Maxwell őszi bálja is ütközött. Maria

biztos volt benne, hogy még egy fellépéshez nem lenne ereje. Ezért Milánóba repült, hogy egy ideig a Garda-tó melletti menedékhelyén pihenjen.

A néhány nyugodt naptól megerősödve és Elsa vendégeitől körülvéve most fellibegett a vörös szőnyeggel borított, évszázados kőlépcsőn azokba a helyiségekbe, amelyekben majd felszolgálják a pompás vacsorát. Már nagyon sok színpadi lépcsőn ment fel és le, úgyhogy alig kellett a lábára figyelnie, s bár szemüveg nélkül nem látta jól, hová lép, így is lélegzetelállító eleganciával mozgott. A viszonylag egyszerű, ugyanakkor rendkívül előnyös öltözéknek köszönhetően, amelyet erre az estére választott, olyan összhangban érezte magát önmagával, mint egyébként csak az operaáriák előadása közben: a testhez simuló fehér felsőhöz libbenő, fekete pöttyös fehér szaténszoknyát, széles, fehér övet és hosszú, fekete kesztyűt viselt. A látványos kalapról lemondott, csak a feltűzött hajába fonatott a gyertyák százainak fényében szikrázó smaragdokat és gyémántokat. Csodásan érezte magát, leginkább azért, mert a tükrképe arról árulkodott, hogy a megjelenésével ma este nagyon közel került a bálványához. Maria ugyanis rajongott Audrey Hepburnért. Tudta, hogy olyan őzikésen törékeny, mint a filmszínésznő, ő soha nem lesz, de négy éve vasfegyelemmel tizenkét hónap alatt közel negyven kilót fogyott, és azóta őrizte is rendkívül karcsú alakját. Előtte százhusz kilót nyomott a mérlegen. A diétáját egy svájci orvos hormontablettákkal, pajzsmirigy-gyógyszerekkel és

vízajtó tablettákkal támogatta, és ez még hasznosabb volt, mintha csak a szemével evett volna. Hogy sikerét mindig láthassa, portrékat készíttetett magáról, amelyeken úgy festett, mintha Audrey Hepburn testvére lett volna. A fotókat nézegetve korábban ismeretlen boldogság töltötte el: életében először érezte jól magát a bőrében. Egyedüli bánata az volt, hogy a lába a fogyókúra után is vaskos maradt, de ezt jól el tudták rejteni a hosszú és bő szoknyák. Ezért viselt ma este is ilyen darabot.

Méltóságteljesen meghajtotta a fejét, köszönetet és mosolygott. A vendégek köréje sereglettek, versengtek a figyelméért. A díva bevonult.

A kísérelője elvett egy pohár pezsgőt egy pincér tálcájáról, és odanyújtotta Mariának.

– Biztosan szeretnél egy pohárba kapaszkodni – mondta jóindulatúan Giovanni Battista Meneghini, aki mindenki másnál jobban tudta, hogyan szokta Maria leküzdeni a mélyen benne gyökerező féltékenységet, alkoholt ugyanis szinte soha nem ivott.

Meneghini tíz éve volt az impresszáriója, és nyolc éve lett a férje. Harminc évvel idősebb volt Marianál, jóval alacsonyabb, mint az asszony, kopasz, testes és nagyon gazdag. Az operarajongó építési vállalkozó téglagyárosként tett szert a vagyonára, a hivatását azonban a Callaszal kötött házasságban találta meg. Maria időnként attól tartott, hogy a nőisége kárt szenved ebben a kapcsolatban. Az utóbbi időben egyre gyakrabban volt olyan érzé-

se, hogy a férje gondoskodása megfojtja. Battista mindent elintézett, amit kellett, hogy ő a szokott tökéletességgel abszolválhassa a fellépéseit, amikor azonban az asszony a szerepeire készülve a megformálandó hősnők érzelmi viharaival és sötét szenvedélyeivel foglalkozott, azt találhatta, hogy mi a helyzet a szenvedéllyel a saját életében.

– Látod ott hátul azt az urat? – Maria mellett Elsa bukkan fel. Végezhetett a tiszteletkörökkel, és a hímzett csipke estélyi ruhája fölött viselt nercstólája selymesen puha simogatását Maria a karján érezte. – Arisztotelisz Onászisz az, a világ leggazdagabb embere. A barátai Arinak nevezik.

Maria szívesen olvasta a pletykalapokat, ráadásul maga is a felső tízezer köreiben mozgott, így aztán Elsa vendégének a neve nem volt ismeretlen előtte. Fényképeket is látott róla, de még soha nem találkozott vele. Most, miközben a távolból megnézte magának, ahogy férfiak és nők gyűrűjében állt, akik láthatóan az ismeretségét keresték, azt kellett megállapítania, hogy a fotók nem feleltek meg a valóságnak. Onászisz ugyan alacsonyabb, de jóval vonzóbb is, mint amilyenek ezt a páratlanul sikeres kis-ázsiai üzletembert képzelte. A szmokingját pedig a Cary Grantéhoz hasonló eleganciával viselte – úgy ragyogott ki a környezetéből, mint egy állócsillag a csillagködből.

– Mindenesetre nem úgy fest, mint aki Anatóliából származik – csúszott ki Maria száján.

– Miért kellene úgy festenie? – kérdezte Elsa meglepetten. – Elvégre görög, mint te.

Maria a fejét rázta.

– Olvastam, hogy Törökországban született. Valamikor ugyan volt ott egy nagy görög kolónia, de az ottani emberek nem olyanok, mint a peloponnészosziak vagy a görög szárazföldről valók. Mi *turkoszporosznak* hívjuk őket, és ez a legkevésbé sem hízelgő elnevezés. Tudod, Görögország évszázados oszmán megszállása miatt nem igazán kedveljük a törököket.

– Jaj! – Elsa elkerekedett szemmel nézett Mariára. – Azt akarod mondani, hogy hibát követtem el, amikor őt választottam az asztalszomszédodnak? Úgy gondoltam, hogy a világ leghíresebb görög asszonya és görög férfiája jól illik majd egymáshoz... Ó, ott van Cadaval márkiné! Nézd azt a csodás fejdísz! – A nevezett hölgy valóban egy velencei harangtorony utánzatát viselte a fején.

Maria örült, hogy elterelték a figyelmét. Elsa Maxwell ültetési rendjét természetesen senki sem akarta összezavarni – még egy primadonna sem. Akkor hát a dúsgazdag hajómágnás mellett fog ülni. Valamikor véget ér majd a vacsora, és aztán már nem lesz jelentősége a szigorú ültetési rendnek. Maria inkább azt sajnálta, hogy le kell mondania Battista asztalszomszédágáról – vagy inkább neki az övéről. A férje csak olaszul beszél, ezért mindig nehéz dolga van Maria soknemzetiségű barátainak a kö-

rében. Az Elsával angolul folytatott beszélgetését sem tudta most követni, és kérdőn Mariára mosolygott.

– Elsa csak azt mondta el, hol ülök majd a vacsoránál
– világosította fel Maria a férjét olaszul, aztán felemelte a poharát. – A szép estére!

Meneghini koccintott vele, ő pedig engedélyezett magának egy apró kortyot a pompásan pezsgő italból. A pillantása közben titokban azt a férfit kereste, akit Elsa az előbb mutatott neki.

A Maria melletti szék megnyikordult, amikor Arisztotelisz Onászisz lendületesen leereszkedett rá.

– Sajnálom, de a művészet nem az én területem – vallotta be, miután bemutatkozott. Gyorsan és – Elsa túlnyomórészt angolul vagy franciául társalgó többi vendégtől eltérően – görögül beszélt, a leghalványabb akcentus nélkül. – Az üzleteim miatt kevés a szabad időm, és azt többnyire a vízen töltöm kellemes beszélgetésekkel, finom ételek mellett és egy kiváló szivarral. Ez a szenvedélyem mindenképpen az operalátogatás ellen szól, mert az önök megszentelt csarnokaiban nem dohányozhatnék.

Onászisz olyan sugárzó mosollyal ajándékozta meg a szopránt, mintha éppen nagy bókot mondott volna neki.

– Amint hallom, maga nem igazi *turkoszporosz* – felelte Maria a férfi anyanyelvén.

Az övé az angol volt, görögül csak akkor tanult meg, amikor fiatal lányként Athénba kellett költöznie. Olyan tökéletesen beszélt azonban a nyelvet, hogy gond nélkül meg tudott válaszolni Onászisznak – és ha kellett, még úgy is káromkodott, mint egy pireuszi halárus. A csúfnév, amelyet azokra a kis-ázsiai görögökre használtak, akik a törökök vérengzései után a huszadik század elején menekültek Görögországba, nem volt elegáns. Maria az előbb Elsa elől elhallgatta, hogy a becsmérlő megnevezés azt jelenti: „egy török spermájának az ivadéka”. Ezt nagyon is sértésnek lehetett venni, vagy épp Maria csattanós válaszának a férfinak arra a megjegyzésére, hogy banális okból nem jár operába. Micsoda tudatlan alak!

Onászisz szemlátomást ismerte a kifejezést. Mariára meredt, de a tekintetét az asszony nem tudta megfejtetni. A felettük függő kristálycsillárok fénye megtört a férfi csillogó szemében.

– Igen, Szmírnában születtem, de sok világhírű görög származik Kis-Ázsiából: Akhilleusz, Homérosz, Hérodotosz...

Maria természetesen ismerte a férfi által felsorolt neveket, bár az iskolázottsága meglehetősen szerény volt. Tizenhárom éves kora után nem tanult tovább, Athénban pedig az énektanulmányai élveztek elsőbbséget. Elsősorban a hangtípusa legfontosabb női szerepeit tanulmányozta, a történelem tanulását az opera történetére és a görög honismeretre korlátozta. Általános ismeretei fia-

talkora óta csak akkor bővültek, ha utána olvasott valaminek, amit érdekesnek vagy szükségesnek tartott. Onászis mindazonáltal nem azzal nyűgözte le, amit az ókorról tudott, hanem azzal a szenvedéllyel, amellyel szülőhazáját védelmezte.

– Nem akartam megsérteni – szakította félbe Maria a férfit. – Csak meglepett, hogy ennyire autentikus. Maga igazi görög.

– Persze, hogy az vagyok! – kiáltotta Onászis nevetve és olyan hangosan, hogy a közelükben több vendég feléjük fordult.

Maria elkapta a férje kérdő pillantását. Battista vele szemben, Ari felesége, Tina mellett ült. Megpróbált töredékeket elcsípni Maria és Onászis beszélgetéséből, de természetesen egy szót sem értett. Körülöttük az evőeszközök zörgése, a poharak össze-összecserrenése és a beszélgetések moraja olyan hangos háttérzajjá állt össze, hogy Meneghini akkor is nehezen tudta volna követni a szavakat, ha olaszul hangzottak volna el. Szegény, már biztosan unatkozik. Az asztaltársnője is feladta a társalgásra tett kísérletet. A fiatal, babaszépségű, de kissé szabados Tina a jobbán ülő úr felé fordította szőke fejét, amelyen sapka trónolt egy nagy kócsag két és fél méter hosszú tollaival:

– El tudja képzelni – folytatta Maria mellett a görög milliárdos jókedvűen –, hogy olyan előkelően viselkedem, mint egy brit?

Maria újra osztatlanul neki szentelte a figyelmét, a férfi pedig egy kis magánszámmal jutalmazta meg. Finomkódón oldalra hajtotta a fejét, kidüllesztette a mellkasát, és csücsörített a szájával, aztán enyhe orrhangon egy felsőosztálybeli brit tökéletes angolságával folytatta:

– Nagy örömmre szolgál, hölgyem, hogy a Covent Gardenben abszolvált legutóbbi fellépéseiről beszélhetek önnel. Mindazonáltal sajnos sejtelmem sincs, miről beszélünk, mert csak úgy teszek, mintha a lósponton kívül bármi más is érdekelne.

Maria hangos hahotában tört ki. Onászisz valóban mókás volt.

– Maradjon inkább görög! – kérte újra a férfi anyanyelvén.

– Akkor is, ha nem értek a művészekhez?

– Ha olyanokkal akarnék társalogni, az Edingburghi Fesztiválon maradtam volna, és a Scala igazgatójával cserélnék eszmét. Ehelyett itt ülök maga mellett.

– Ó, olvastam erről. Kis ideig Londonban voltam, és valósággal elvakítottak a szalagcímek „a Callasról”, akinek a viselkedését ott méltatlannak érezték. A lemondását botránnyá fújta fel a brit sajtó. – A férfi mosolyogva ingatta a fejét. – Amikor a britek rágalmairól értesültem, még természetesen nem tudtam, hogy mi ma este találkozni fogunk. – Onászisz rövid szünetet tartott, mielőtt folytatta: – Örülök, hogy Velence mellett döntött.

Ezzel Maria is így volt. Legfőképpen a szórakoztató asztalszomszédjáért volt hálás. Míg ő az opera világából származó anekdotákkal megnevettette a férfit, Onászisz története elgondolkodtatta. Szmirnáról, a szülővárosáról mesélt, amely a húszas évek elején szinte teljesen elpusztult a görög–török háborúban. Az elbeszélésében megelevenedett a páratlan, elpusztult metropolisz, amelyben fele-fele részben keresztények és a legkülönbébb gyökerű muszlimok éltek egymás mellett. Egy görög származású vállalkozó fiaként Onászisznak kiváltságos gyermekkor volt, és evangélikus iskolába járt – amíg a világot a szó szoros értelmében fel nem égették. Alig tizenhat évesen el kellett hagynia a hazáját. Később, a zsebében mindössze hatvan dollárral felszállt egy Buenos Airesbe induló hajóra, hogy Argentínában próbáljon szerencsét. A vagyonát az úgynevezett török dohánnyal folytatott kereskedéssel alapozta meg.

– Most már értheti – mondta somolyogva, miközben az ujjai között a szivart forgatta, amelyre a főfogás után gyújtott rá –, miért vagyok dohányfüggő: az segített felemelkednem a semmiből.

– Úgy hallottam, hogy a legjobb szivarok Kubából származnak – felelte Maria.

A férfi elvigyorodott.

– Igaza van. Egy jó Havanna, mint ez a Montecristo, felülmúlhatatlan – mondta, és élvezettel szívott egyet a szivarjából, mielőtt folytatta. – Apró különbség, hogy

engem a cigaretták segítettek tovább. Vagy úgy is mondhatjuk, hogy hozzájárultam az argentinok ízlésének a fejlesztéséhez. A dél-amerikaiak addig csak az amerikai és a kubai dohányt ismerték, olyan fajtákat, amelyek nem olyan enyhék, mint a trákiaiak vagy a macedóniaiak. Úgy-hogy dohányt importáltam, cserében pedig marhabőröket exportáltam Európába. Egyszer csak úgy döntöttem, hogy vásárolok egy saját hajót. Az egyből mára már kilencszáz hajó lett.

– Bámulatos – válaszolta Maria.

A férfira nézett, és rádöbrent, hogy rokonszenvvel ve-gyes tiszteletet érez iránta. Nem azért, amit Onászisz elért az életében: azt találta elbűvölőnek és roppant vonzónak, hogy az utak között, amelyeket bejártak, sok a hasonlóság.

Mariának azok a gyakori privát koncertek jutottak eszé-be, amelyekre gyerekkorában kényszerítette az anyja. Azok vezettek végül az első nyilvános fellépéséhez az utasok előtt annak a hajónak a fedélzetén, amely az anyjával és a nővéré-vel együtt elhozta New Yorkból és az apjától, hogy Görög-országba vigye. Azután a zene töltötte ki teljesen az életét. Barátokra nemigen tett szert, mert az anyja az Atlanti-óceán egyik partján sem engedte meg, hogy legyenek, és más szenvedélyei sem voltak. Valójában semmi más nem maradt neki, csak az éneklés. Ráadásul már korán megértette, hogy az akkoriban szépnek nem mondható alakjával mások csak akkor veszik észre, amikor énekel. Ugyanannyi idősen, amennyi Arisztotélisz Onászisz volt, amikor Buenos

Airesben lerakta a birodalma alapkövét, Maria először állt az athéni operaház színpadán, és öt évvel később remekelt először Toscaként. Az volt a karrierje kezdete.

– Mind a ketten a nulláról indulva jutottunk a csúcsra – mondta –, és ezt csakis az akaratereónknek és a képességeinknek köszönhetjük. Ez az adottság valószínűleg a gyökereinkből ered: mi, görögök meglehetősen nyakas emberek vagyunk.

– Görög lévén bizonyára szereti a tengert. Ez nem is lehet másként. – A férfi hangja egy árnyalattal még élénkebb lett, mint amikor Szmirnáról mesélt. – Én magam Odüsszeusz nagy tisztelője vagyok, és a vitorlázás a szenvedélyem. Mit szólna egy kis hajókázáshoz a jachtonon? Szívesen meghívnám magát és a férjét.

– Valamikor... talán – dünnyögte Maria bizonytalanul.

A gondolatot, hogy egy hajón járja a Földközi-tengert, csodásnak találta, de elérhetetlen álomnak is. A kötelezettségei nem engednek számára hosszabb szabadságot, ráadásul Meneghini nem viseli jól a hullámzást.

Onászisz egy pillanatig bosszúsnak tűnt, megvillant a szeme. Nyilván nem szokták visszautasítani. Súlyos csend telepedett rájuk, miközben körülöttük tovább folytak a beszélgetések. A férfi beleszívott a szivarjába, és elfordította a fejét, hogy a füstöt ne Maria felé fújja ki. A háttérben lecserelődött a zenekar: az asztali zene ideje lejárt, a vonósok egy tánczenekarnak adták át a helyüket.

Onászisz egy idő után újra Mariára nézett.

– Kérem, legalább a motorcsónakomat használja, amíg Velencében van – mondta nyugodt, kedélyes derűvel. Visszatért nyugalma arról árulkodott, hogy tudja, végül senki sem mond majd nemet neki. – Szeretném a rendelkezésére bocsátani a *Rivámat*, amíg itt tartózkodik.

Mi más is lenne az övé, mint a motorcsónakok Rolls-Royce-a? Maria önkéntelenül elmosolyodott. *Onászisz érdekes és kellemes társaság*, gondolta. Miért ne fogadhatná el az ajánlatát arra az egy hétre, amíg Velencében lesz? Így feltehetően több időt tölthet majd a férfival és a feleségével. Maria egyetértően bólintott.

– Köszönöm – válaszolta.

– És ha a következő hónapokban nem is, jövőre akkor is mind elmegyünk majd hajókázni a görög szigetvilágban – döntötte el Onászisz sugárzóan mosolyogva. – Elsa bátrnőnk is velünk tarthat, ha szeretne.

Az ember a kisujját nyújtja, neki pedig mindjárt az egész karja kell, futott át Maria fején a gondolat. Nem haragudott azonban a férfira, az állhatatosságát kimondottan szórakoztatónak találta. Hogy ne okozzon csalódást neki, még egyszer bólintott, noha jól tudta, hogy a közös utazgatásukból semmi sem lesz.

Maria az egész estét Arisztotélisz Onászisz mellett töltötte. A férfi később a fiatal és szép feleségét is bemutatta neki.

– Tina szinte egy szót sem tud görögül – árulta el előtte Mariának. – Az apja, a hajózási vállalkozó Livanosz jobbnak látta, ha amerikai hercegkisasszonyt nevel belőle. Tina azt szokta mondani, hogy beszélni Angliában tanult meg, gondolkodni New Yorkban, helyesen öltözködni pedig Párizsban. Görögország nem sokat jelent neki. Ő már csak ilyen.

Onászisz mosolyában volt némi birtoklási büszkeség, aztán azonban elfelhősödött a tekintete, mintha zavarná valami.

A parti nagyszerűen sikerült, egész éjjel folyt a mulatság. Az asztalokon a figyelmes pincérek lecserélték a leégett gyertyákat, szünet nélkül újabb üveg pezsgőket bontottak ki, és folyamatosan újratöltötték a poharakat. Az idő előrehaladtával valamelyest ritkultak a sorok, de amikor Elsa Maxwell a zongorához ült, és egy gyors szvinget kezdett játszani, a vendégek elé és a hófehér öltönyös muzikusok elé sereglettek. Maria, a férje, Onászisz és a felesége is megállt a táncparketten, a kiváló szólót hallgatva. Elsa a harmincas évekből és a háború időszakából játszott gyors és mélabús dalokat, amelyek születésének hollywoodi riporterként minden bizonnyal a tanúja volt. Valamikor jelzett a zenészeknek, azok pedig felvették a hangszerüket, hogy csatlakozzanak a zongoristához. Elsa aztán magához intette Mariát.

A termet egy trombitaszóló, néhány zongoraakkord és a *Stormy Weather* című dal melódiai töltötték be. Elsa ki-

csit halkabban kezdett játszani, és biccentett Mariának. A következő pillanatban megszólalt a világ leghíresebb szopránja, és egy szerelmi csalódásról énekelt. A dalt a rá jellemző játékos drámaisággal adta elő, de egy oktávval mélyebben, mint az operaáriákat. Körülötte egyszeriben akkora csend lett, hogy még a leghalkabb pohárcsörgés is a Szent Márk-templom Angelus harangjának hallatszott.

Maria leült a zenekar dobogójának a szélére, és teljesen átadta magát a dzsessz iránti lelkesedésének. Nem bánta, hogy váratlanul fel kell lépnie, a közönsége áttekinthető volt, és a soraiban nem ültek zenekritikusok, akik csak azt várják, hogy ne tudja kiénekelni a magas hangokat. Nem kellett attól tartania, hogy a hangja felmondja a szolgálót, mert a dal eredeti előadójának, Lena Horne-nak a mély hangfekvéséhez igazodott.

Csodás érzés volt egyszerűen csak a zene élvezetéért énekelnie. Tekintete bejárta válogatott közönségét, amely semmivel sem volt kevésbé lelkes, mint az operarajongók a nagy dalszínházakban. A pillantása Onásziszon állapodott meg, aki átkarolta a felesége vállát, és láthatóan elvarázsolt a Maria éneklésétől.

Miközben a *There's no sun up in the sky* sorhoz ért, a magas ablakok mögött pasztell árnyalatú sávok jelentek meg Velence egén; barackszínű és ibolyakék sugarak jelezték a napfelkeltét.

2. FEJEZET

Tizenegy évvel később

A felhők felett, 1968. augusztus eleje

Még nem szálltak fel, amikor Maria már lehúzta a repülőgép ablakára a fényellenzőt. A délszaki, romantikus napfelkelte az utolsó dolog volt, amelyet most meg akart figyelni. A szemét dioptriás sötét napszemüveg mögé rejtve a kijelzőre meredt az Air France-gép első osztályán, és a biztonsági övek becsatolására felszólító jelzést várta.

Természetesen nem az Olympic Airways, Arisztotelisz Onászisz légitársaságának a járatára váltott jegyet. Amikor dühtől tájékozva elhagyta a férfi jachtját, nem akart mást, csak minél gyorsabban elkerülni a hajómagnás közeléből. Félt, hogy a férfi esetleg megakadályozná a repülőgép felszállását, ha az ő Boeingjainak az egyikére foglalna helyet, ezért választotta az utazáshoz a francia légitársaságot. Már felfelé tartott az utaslépcsőn, amikor rádöbbsent, hogy feleslegesen aggódott. Ha Onászisz azt akarta volna, hogy térjen vissza hozzá, gond nélkül feltar-

tóztathatta volna az athéni repülőtéren. Arisztónak, ahogyan Maria nevezte, lenne eszköze arra, hogy bizonyítsa az erőfölényét. Egy utasszállító gép felségjelzése nem akadályozta volna meg abban, hogy érvényre juttassa az akaratát. Ha akarta volna. A jelek szerint azonban nem akarta.

A felismerés ökölcsapásként érte Mariát, és egy pillanatig megingott. Hiba volt, hogy dühében elhagyta Arisztót ahelyett, hogy meghajlott volna az akarata előtt, és kitarzott volna, amíg az új viszony a múlt része nem lesz? Lehetséges, de nem csupán az bántotta, hogy egy másik nő jelent meg. Róla magáról, Arisztóról és az ő nagy szerelméről volt szó. Elég erős a vonzalma ahhoz, hogy mindent elviseljen, amit Onászisz tesz, amikor elvakítja a Napóleon-komplexusa? Maria barátjának, Lawrence Kellynek, a dicstelen búcsújuk egyik tanújának bizonyára igaza volt, amikor azt mondta neki, hogy itt a nagy Callasról is szó van: a díva méltóságáról, amelyet meg kell őrizni.

Talán az is igaz, amit a francia császár állított, hogy szerelemben és háborúban minden megengedett. A háborúkat ugyanis elsősorban a dicsőségért és a hatalomért vívják, és ha ez a szerelemben is így van, Maria nem akarta ezt a harcmezőt átengedni Arisztónak, nem akart kapitulálni. Mégis meg kellett kérdeznie magától, hogy mit ért el a viselkedésével azon kívül, hogy borzalmasan érzi magát. Pürrhoszi győzelmet aratott, és még csak azt sem

tudja, miért kellene diadalt éreznie. Ariszto végül is engedte, hogy búcsú nélkül elhagyja a hajója fedélzetét. Honnan tudhatná ő ezek után, hogy a távozása fáj a férfinak? Mi tagadás, nem érezné magát ennyire pocskékul, ha tudná, hogy Ariszto is szenved, legalább megközelítőleg annyira, mint ő. Okosnak kell azonban lennie, és nem szabad ebben reménykednie.

A felszálláskor a tolóerő a puha bőrülésbe nyomta Mariát. Mellette szerencsére senki sem ült. Nagyon nem szeretne volna, hogy ilyen állapotban lássák vagy egyenesen beszélgetésbe kelljen bonyolódnia. Más lenne a helyzet, ha Larry vele maradt volna. A barátjának azonban váratlanul másik gépre kellett szállnia.

Az athéni repülőtéren Larry bevallotta Mariának, hogy itt elválnak az útjaik: neki Rómába kell mennie egy régóta egyeztetett program miatt.

– Majd utánad megyek – ígérte Mariának bűnbánóan.
– A jövő héten ott leszek nálad Párizsban.

Ez úgy hangzott, mintha Ariszto mondta volna. „Majd utánad megyek. Szeptemberben ott leszek nálad Párizsban” – mondta ő is.

Az időpont ugyan távolibb volt, Maria azonban Ariszto szavaiban ugyanolyan kevéssé kételkedett, mint Larry ígéretében. Ariszto hűségét azonban megkérdőjelezte, Larry lojalitását viszont nem. Hibát követett el? Talán elsietve hagyta rábeszélni magát, hogy lázadjon fel a férfi ellen, akit szeret? Az, hogy Ariszto Jacqueline Kennedy-

vel akar találkozni, csupán feltételezés volt. Némi távolságból nézve be kellett ismernie, hogy biztosan nem tudhatta, így van-e. Túlzásba esett, miközben Ariszto talán csak ki akarja tombolni magát néhány haverjával? De máskor, ha férfitársaságra vágyott, a földközi-tengeri hajóztatása közben általában beült egy parti csehóba, úzót ivott a halászokkal, beszélgetett velük, ahogy a férfiak szoktak egymás között, és *távlit*, hagyományos görög táblajátékot játszottak. Maria eközben sokszor csak ott ült Ariszto mellett, és örömét lelte ezekben a találkozásokban. Egyre vonzóbbnak találta azoknak az embereknek a szívélyességét, a függetlenségüket az anyagi jólét világától és azt, hogy egyszerűen csak örülnek az életnek. Annál jobban élvezte ezeket a gondtalan együttéléteket, minél gyakrabban fordult meg a nemzetközi első tízezer világában. Olyan szabadság volt ez, amelyet ő csak a tengeren érezhetett. Miért mondott le minderről gondoskodás nélkül?

Azért, mert Ariszto hazudott, válaszolta egy hang a fejében. Az ismeretlen barátok látogatása a fedélzeten csak egyetlen értelemben lehetett *férfidolog*, aminek Ariszto nevezte. Maria biztos volt benne, hogy Ariszto őt akarta eltávolítani, hogy ne legyen ott, amikor a néhai amerikai elnök, John F. Kennedy özvegye feljön a hajójára.

– Hozhatok önnek étkezés előtt egy pohár pezsgőt? – zavarta meg a stewardess Maria töprengését.

A fiatal nő felé fordította a fejét, aki az első osztályon gondoskodott az utasokról, és a napszemüvegén át felnézett rá.

– Nem. Köszönöm szépen, de nem kérek pezsgőt. És mást sem – felelte Maria. – Enni sem akarok.

Meghalni, azt szeretnék, gondolta.